

ערב שבת קודש

עלון

דו שבועי

f

חפשו אותנו בפייסבוק "ענג שבת"

עלון מס' 9 (1327)

(שנה שלוש ושבע)

בס"ד

ענג שבת

פרשת יתרו – משפטים

י"ט בשבט ה'תשפ"ג

(10.02.2023)

יציא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

לעילוי נשמת ר' שלום בן יהודה פרידלנדר ז"ל וגב' נחמה פרידלנדר בת פנחס ע"ה

מועדי השבת יתרו

ער"ש

מוצ"ש

י-ם	16.45	17.59
ת"א	17.00	18.01
ח"פ	16.50	17.59
ב"ש	17.04	18.02
אילת	16.57	18.00

זמני היום והלילות היום:

מזג האוויר	16.45 - 17.59
זמן הנחת תפילין	5.38 - 5.32
הנץ החמה (מישור)	6.28 - 6.22
הנץ החמה (הנראה)	6.33 - 6.27
ז' ק"ש מ"א	8.25 - 8.23
ס"ז ק"ש הגר"א	9.10 - 9.07
חצות היום	11.55 - 11.55
מנחה גדולה	12.26 - 12.25
שקיעת החמה	17.23 - 17.28
צאת הכוכבים ב'	18.13 - 18.18

מועדי השבת משפטים

ער"ש

מוצ"ש

י-ם	16.51	18.05
ת"א	17.06	18.07
ח"פ	16.56	18.05
ב"ש	17.09	18.08
אילת	17.02	18.06

זמני היום והלילות היום:

מזג האוויר	16.51 - 18.05
זמן הנחת תפילין	5.31 - 5.25
הנץ החמה (מישור)	6.21 - 6.15
הנץ החמה (הנראה)	6.26 - 6.20
ז' ק"ש מ"א	8.22 - 8.19
ס"ז ק"ש הגר"א	9.06 - 9.03
חצות היום	11.55 - 11.54
מנחה גדולה	12.25 - 12.24
שקיעת החמה	17.29 - 17.34
צאת הכוכבים ב'	18.19 - 18.24

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת"

את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il

וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן

כתובות: רח' הרא"ה 164 רמת-גן 5234308, טל: 03-6745789

טל: 03-5234063, פקס: 03-5234063

דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

פרשת יתרו – ללמוד ליחד

פרשת יתרו פותחת (יח, ט) בתגובתו של יתרו לאירועים שעברו בני ישראל במדבר: "וַיֵּחָדְ יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל אשר הוצילו מיד מצרים". נחלקו הפרשנים כיצד להסביר את משמעות המילה "ויחד", נסה להביא מספר הסברים למילה זו:

א. **שעשה ברית מילה:** גמרא (בבלי סנהדרין צד ע"א) כותבת: "ויחד יתרו, רב ושמואל, רב אמר: שהעביר חרב חדה על בשרו". לדעת רב הכוונה היא שיתרו התגייר על ידי שעשה ברית מילה. וכן הביאו פרשנים נוספים.

ב. **עשה בשרו חידוין חידוין:** הגמרא ממשיכה ומבארת: "ושמואל אמר: שנעשה חידוין חידוין כל בשרו". וביאר רש"י: "נעשה בשרו חידוין חידוין [קמטין קמטין], מיצר על איבוד מצרים".

ג. **לשון שמחה:** אונקלוס תרגם: "וחדל". וכן רש"י כתב בהסברו הראשון: "ויחד יתרו – וישמח יתרו, זהו פשוטו". וביאר הספורנו: "שמח על טובתם של ישראל". הייתי ליתרו שמחה על הצלת עם ישראל.

ד. **שנעשה יהודי:** מדרש תנחומא (ורשא – יתרו ז' יח, ט) כותב כך: "אל תקרי ויחד אלא ויהד שנעשה יהודי". יש כאן על פי המדרש חילוף בין האות ח' לאות ו' ללא ו', ומתוך כך דורש המדרש שיתרו התגייר.

ה. **מלשון חדות:** פסיקתא זוטרותא (לקח טוב שמות יח סימן ט): "ויחד יתרו. לשון חדות". וכן הביאו פרשנים נוספים. ייתכן שהמקור לכך

ו. **שיחד לבו לא-אחד:** מדרש תנחומא כתב: "ויחד יתרו. שיחד לבו לאל אחד". וכן כתב בעל הטורים ועוד פרשנים.

ז. **מלשון אחדות:** רבינו בחיי ביאר: "יחד מלשון אחדות, לפי שנתגייר". נראה להסביר שכוונתו שיתרו התאחד עם עם-ישראל.

ח. **מלשון ייחודים:** בעל התולדות יעקב יוסף בספרו צפנת פענח (פרשת יתרו) ביאר שיתרו עשה ייחודים: "שייחד שמו של הקב"ה, שנעשה הכסא (גימטריה 86) גימטריה אלהים (גימטריה 86) שלם". וכן כתב המאור עינים (ליקוטים ד"ה דבר אל בני). וכן כתב המראה יחזקאל (הגדה של פסח, ד"ה וז"ש ויחד יתרו).

ט. **מלשון חידה:** הציע לי ידידי, ר' משה ליסצין ה"ו הסבר נוסף למילה "ויחד" מלשון חידה. היה בעיניו של יתרו חידה כיצד הגיעו ישראל לכוזה מקום מרשים וגבוה. כיצד גברו על המצרים, עמלק ושרדו במדבר בצורה כה מרשימה.

י. **מלשון מיוחדות וייחודיות:** אולי ניתן להציע הסבר נוסף לענ"ד, יתרו (בניגוד לרוב העולם) החליט להתבונן ולתת תשומת לב למתרחש. יתרו ייחד את האירועים שקרו, והרגיש את המיוחדות שלהם. הוא נתן למתרחש את המשמעות העמוקה, את המיוחדות והייחודיות שלו, ומתוך כך בא להתייגר.

המסר אלינו

אנו נדרשים ליחד את עצמנו לדברים החשובים לנו בעולם. עלינו להתבונן ולהשקיע מאמץ לעסוק בדברים המיוחדים לנו. לא להתעלם מהמסרים שה' מביא לנו בעולם. כמות המידע הלא רלוונטי שזורם אצלנו (הודעות, חדשות, סרטונים) הוא רב מאוד. חשוב לתת את הדעת מה אנחנו מייחדים? האם מיוחד אצלנו זה הרגישות לצרכים של הזולת (מישהו חולה, מישהו לא נראה טוב)? האם אנו מייחדים את המשפחה שלנו או שעסוקים בעניינים אחרים?

כמה אנשים ראו את קום המדינה והחליטו להתעלם. אנו לפעמים רואים ניסים מפעמיים ולא מתרגשים. פשוט לא מייחדים לכך חשיבות.

גם בימי משה כולם שמעו, אבל יתרו החליט ליחד את הסיפור לתת את תשומת הלב לשמוע ולפעול. ועל כך התורה מדגישה את זאת.

שנזכר לשים לב למיוחדות של המאורעות המתרחשים סביבנו, לדברים החשובים באמת. ומתוך כך נתחזק באמונה ב-ה'.

הרב **הלל מרצבך**, רב קהילה יד בנימין

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

ישראלה (אלה) בת ג' גרשון הוטרר ז"ל,

נפטרה ב-כ' בשבט תשע"ב.

יהי זכרה ברוך.

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

נעמי מר ז"ל,

נפטרה ב-י"ט בשבט תש"נ.

יהי זכרה ברוך!

מוסך א.א.

חשמלאות רכב

ומיזוג אויר

בהנהלת: ניסים תמם

רח' החרוץ 11, תל-אביב

טל: 03-5376552, נייד: 050-8669715

קידום העסק

NETWORK

LIKE

VIRAL

CHAT

TWEET

VIDEO

PODCAST

SHARE

INTERNET

FOLLOW

חבילת פרסום ושיווק משולבת

בניית אתר אינטרנט, בניית דף פייסבוק עסקי, קידום אורגני וממומן בגוגל, קידום ממומן בפייסבוק, פרסום ומודעות בעלון

התקשרו לקבלת הצעה משתלמת

שלומי: 054-6695400

שמואל: 054-4567571

חגואל שפיצברג

פתרונות מיתוג, שיווק פרסום

ענג שבת

אימונים אישיים

אימוני כושר, כח ואומנויות לחימה אישיים המסייעים לשפר את רמת הכושר הגופני, לפתח מוטיבציה ומטרות אישיות ולהסיר חסימות ומכשולים, בדרך להשגתן.

האימונים מתקיימים בקריית אונו

לפרטים נוספים: 054-9103991

FIGHTERS

ידיד לב ליבוביץ

עו"ד חגית חגית

7700

דוא"ל: חגית - חגית - חגית

בני שירותי אינסטלציה ופתיחת סתימות

רח' הרא"ה 164 רמת-גן 5234308, טל: 03-6745789

מען: 03-6760351, 03-5330202, פלאפון: 053-7343018

דיני השבוע ומנהגיו

לעילוי נשמת

יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל

שבת פרשת יתרו

עמידה ב"עשרת הדברות" – אם הציבור עומד מוטב לעמוד לפחות בכל העליה, שבה הפסוקים שנוהגים לעמוד בהם. לגבי "עשרת הדברות" בפרשת יתרו – יש לעמוד מתחילת הקריאה לשישי ועד שביעי.

ההפטרה: "בשנת מות המלך עוזיהו" (ישעיהו ו, א). הספרדים מסיימים בפסוק יג: "זרע קדש מצבתה". האשכנזים מסיימים בפרק ז פסוק ו: "ה' צבאות תעשה זאת".

האירוע של פרשת יתרו הוא התגלות הקב"ה לעם ישראל, אירוע שיצר קשר בין ה' המודיע לבני האדם את רצונו דרך נביאי אמת, ממשה רבנו ומכוחו – לשאר הנביאים. ההפטרה הלקוחה מישעיהו מתארת את התגלות ה' לנביא ישעיהו. התופעות וההתרששויות דומות בשתי ההתגלויות, בשתיהן יש מראות וקולות. ישעיהו פעל במשך עשרות שנים, מימי נעוריו ועד ימי חזקיהו, במחצית השנייה של ימי בית ראשון. עוזיהו מלך יהודה, שבימי החל ישעיהו את נבואתו, מלך 52 שנה. הוא החזיר את מלכות יהודה לאחד משיאה, מחד, אבל נענש ואת סוף ימיו הוא בלה מוחץ לבית המלוכה. האירועים של סוף ימי עוזיהו, הם התשתית לנבואת ההפטרה "בשנת מות המלך עוזיהו". במציאות מורכבת זו התחיל ישעיהו את תפקידו כנביא. עם ימיו חלוצי לבניה במלך יהוה לו ה' שהשליחו הנבואות תהיה קשה נבואה בזמן חורבן וגלות, אבל בסוף תבוא הגאולה. תפקיד הנביא ממשה בפרשת יתרו דרך כל הנביאים להתמיד בהשמעת דבר ה' למרות אדישות העם.

שבת שקלים פרשת משפטים

מוציאים 2 ספרי תורה. בספר הראשון 7 קרואים בפרשת משפטים. לאחר הקריאה מניחים ספר השני על הבימה, אומרים חצי קדיש ומגביהים ספר תורה ראשון (יש במנהגי חסידיים המגביהין את ספר התורה לפני תחילת הקריאה כמנהג הספרדים) וגוללין. בספר תורה השני קוראים למפטיד בפרשת כי תשא, מתחילת הפרשה עד "על נפשותיכם" (שמות ל, י"א – ט"ו).

נוהגים שאין קטן עולה למפטיד.

ההפטרה: הספרדים: "ויכרת יהודיע" (מלכים ב' יא, ז).

האשכנזים מתחילים (מפרק יב, א): "בן שבע שנים יהואש".

הפטרה פרשת שקלים

לשבת זו הפטרה ייחודית המחליפה את הפטרת הפרשה של אותה שבת. ההפטרה היא בספר מלכים ב' פרק י"ב כאשר מנהג הספרדים להקדים פסוקים אחדים גם מפרק י"א.

הקשר בין הפרשה הקבועה למפטיד לבין הפטרת היום, פרשת שקלים: תחילת פרשת כי-תשא. תרומות כסף המיועדות למקדש. נראה שפסוקי הפרשה עמדו נגד עיניו של יהואש כשהודיע להכניס: "כל כסף הקדשים אשר יובא בית ה' כסף עובר איש כסף נפשות ערכו. לפי פרשנות חז"ל רמזות שלוש נתינות שונות בפרשה ושלוש בהפטרה. בפרשה – לפי הירושלמי (שקלים א, א): "אמר רבי אבון: אף בפרשה זאת נאמר בה ג' תרומות: 'מחצית השקל תרומה לה' (יג); 'יתן תרומת ה' (יד); 'לתת את תרומת ה' (טו). כך במגילה כט, ב. וכך בהפטרה: של מזבח הוא המס השנתי לרכישת קרבנות למזבח; של השני הוא המטלה החד-פעמית של מחצית השקל בעת המפקד, ומן הכסף יצקו את אדני הכסף; ושל בדק הבית הוא כסף הנאסף לצרכים השוטפים של חיזוק הבית וכליו. בשניים מן הפרטיים – מחצית השקל וכסף לבדק הבית – שוות הפרשה וההפטרה. בעוד תרומות האדנים היתה חד-פעמית במשכן במדבר, ההפטרה משלימה את האמור בפרשה. בפרשה, חובה מינימלית שהכל שווים לגביה, "העשיר לא ירבה והדל לא יעניט ממחצית השקל", ההפטרה מדברת בנדבה, המאפשרת ביטוי אישי לכל אחד ואחד, לפי כוחו ולפי נדבת לבו.

מברכים החודש: אדר

המולד: יום שני שעה 12, 40 דקות ו-11 חלקים.

ראש חודש אדר ראשון ביום השלישי וביום הרביעי, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

אין אומרים אב אומרים ואין מזכירים נשמות.

במנחה אומרים "צדקתך".

ברכת החודש – אין אומרים "ולמחרתו"

מן התורה אין ראש חודש אלא יום אחד בלבד – הראשון לחודש החדש. 2 ימי ראש חודש, יום השני עיקר ויום הראשון אינו בא אלא מן הספק, שהיה בזמנו, כשחיכו לעדי החודש. משום כך נמנה

יום ראשון של ראש חודש עם החודש שעבר (ל' בחודש שעבר), ומהיום השני מתחילים למנות את החודש שנכנס. לכן, אין להוסיף את המילה "ולמחרתו" בברכת החודש. ראה: כצאן יוסף, ספר מנהגים. מופיע גם בסידור ווילנא. גם בלוח "דבר בעתו", שער זמנים בעתם. ראה גם בלוח לארץ ישראל של טוקצניסקי.

שבת שקלים

הראשונה מארבע פרשיות שקוראים לפני פסח. זמנה בשבת שלפני ראש חודש אדר. פרשת שקלים עוסקת בחיובו של כל אחד מישראל להביא מחצית השקל עבור קרבנות הציבור שהקריבו בבית המקדש.

מדוע דוקא בערב ראש חודש אדר, ומהם אותם שקלים?

כל אחד רצה שיהיה לו חלק בהקדבת הקרבנות בבית המקדש. מחצית השקל שנקבע לכל יהודי – כסף צרוף אמיתי – היה בו כדי לכסות, בזמנו על ההוצאה השנתית הכללת בבית המקדש (משנה שקלים פרק ד'). "העשיר לא ירבה, והדל לא יעניט ממחצית השקל" (שמות ל, טו). נקבעה ההלכה – כולם שותפים שווים. ראוי לתת בשווי ריאלי לזמנו. נחמיה (י, לג) קבע שווי ריאלי למחצית השקל בזמנו. ושם במשנה בשקלים פרק ד' וגם במשנה ב' בחודש ניסן, קובעת הגמרא (יומא סה, ב) חובה להביא קורבנות רק מהתרומה החדשה, לכן חודש לפני כן התחילו לסגור את חשבון השנה הקודמת ולגבות לשנה החדשה, שיהיה כבר לחודש ניסן. יהודי צריך דירבון כדי להזכיר לו ולעוררו שיש לתת את התרומה, והזמן המתאים לכך הוא בצמוד לראש חודש אדר.

נאמר במסכת שקלים (משנה א): באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. ופרט בגמרא מגילה (טז, א-ב): תנן התם: באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. בשלמא על הכלאים – דזמן זריעה היא, אלא על השקלים מנלן? אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה: דאמר קרא (במדבר כח): 'זאת עלת חדש בחדש' אמרה תורה: חדש והבא קורבן מתרומה חדשה. וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה, קדמינן וקרינן באחד באדר, כי היכי דליתו שקלים למקדש. כיום כשכית המקדש עדיין לא עומד על תילו, אנחנו עושים "זכר למחצית השקל" – תרומה לאחזקת בתי כנסיות ובתי מדרשות, צדקה לעניים וכו'.

שאלו השואלים מדוע 3 מטבעות – למה 3 פעמים מחצית השקל? כשנקרא בפרשת שקלים נמצא שהמילה "תרומה" נזכרת 3 פעמים. רש"י (שם בפסוק טו) מנמק את הדרישה המשולשת בכך שמשה התחיל את המשכן מאפס. כדי להפעילו ולתחזקו בשנתו הראשונה היה צריך לתת 3 פעמים תרומה.

מצאנו גם דרשות חז"ל הקושרות עניין השקלים לפורים: "אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו (מגילה יג,ע"ב). בירושלמי קושרים במפורש לקריאת פרשת שקלים: "ד' לוי בשם ר"ש בן לקיש: צפה הקב"ה שהמן הרשע עתיד לשקול כספו על ישראל, אמר מוטב שיקדוש כספו של בני לכספו של אותו רשע. לפיכך מקדימין בפרשת שקלים" (פ"ג, ה"). להצעת השקלים של המן נתלוותה ההכרזה "ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים. (אסתר ג, ח). פירוד זה הוא מן הגורמים העיקריים לקיטרוג וליכילת שבידי הצוררים לגזור כלייה. הפתרון: איחוד וכינוס. ואין לך גורם מאחד כתרומת השקלים של כל אחד ואחד מישראל לקופת הציבורית במקדש, ממנה יירכשו קרבנות הציבור. **יום שני, ערב ראש חודש אומרים במנחה יום כיפור קטן ואין אומרים תחנון.** (משנה ברורה תיז, ד). יום כיפור קטן – תקנת הר"מ קורדבירו מהטעם שבר"ח מתכפרים עונות החודש, והו שנאמר: "ומן כפרה לכל תולדותם", לכן, המבקש בערב ראש חודש, יהיה לו ראש החודש לכפרה שלמה.

יום שלישי ורביעי ראש חודש אדר

מנהגי ראש חודש מתבטאים בעיקר בשינויים בתפילה: בתפילת עמידה ובברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא", ובמהלך תפילת שחרית מוסיפים הלל, ברכי נפשי וקריאה בתורה. אחרי תפילת שחרית מתפללים תפילת מוסף. אין אומרים תחנון. בקהילות הספרדים יש האומרים את "ברכי נפשי" לפני תפילת ערבית של ראש חודש. התימנים נוהגים להוסיף לפני כן את הפיוט "שער הרחמים".

השוכח יעלה ויבוא בתפילת ערבית, אם נזכר לפני שחתם: "ה', המחזיר שכינתו לציון" – חוזר ל"יעלה ויבוא". אם אמר כבר שם ה' – אינו חוזר. זה הכלל: בערבית השוכח לומר יעלה ויבוא – אינו חוזר, מפני שאין מקדשים את החודש בלילה (שולחן ערוך ורמ"א תכב, א, ומשנה ברורה ב, ג).

השוכח יעלה ויבוא בשחרית: או בתפילת מנחה, אם עדיין לא הזכיר את שם ה' בברכת 'מחזיר שכינתו לציון', חוזר ואומר 'יעלה ויבוא'. אם הזכיר שם ה', מסיים 'למדין חוקיך', וחוזר ואומר 'יעלה ויבוא...' 'ותחזינה'... (משנה ברורה תכב, ה, וביאור הלכה קיד). הנזכר אחרי שהתחיל 'מודים', כל עוד לא סיים תפילתו חוזר ל'רצה' ואומר 'יעלה ויבוא' וממשיך כסדר התפילה עד גמירא. נזכר אחרי הפסוק 'היו לרצון' (השני – לפני 'עושה שלום'), חוזר לתחילת שמונה-עשרה. ואינו צריך לחזור "ה' שפתי תפתח". (שולחן ערוך תכב, א ומשנה ברורה. שערי תשובה שם, ד וכף החיים טו). שליח ציבור ששכח לומר בתפילת לחש 'יעלה ויבוא', כל עוד לא סיים חזרת הש"ץ דינו כדון היחיד ששכח וחוזר כאמור לעיל. אך אם סיים תפילת הלחש – יכול לכוון לצאת ידי השלמה בחזרת הש"ץ (ולא צריך לחזור על תפילת לחש), אם בחזרת הש"ץ שכח ינהג כתפילת לחש, אבל אם נזכר לאחר סיום החזרה – מפני טורח הציבור שוב אינו חוזר מראש התפילה (שולחן ערוך ככו, ג ומשנה ברורה תכב, א), אלא סומך על תפילת מוסף שעתידי להתפלל.

יעלה ויבוא בברכת המזון

שכח לומר 'יעלה ויבוא' – אם עדיין לא אמר שם ה' בברכת בונה ירושלים, חוזר ל"יעלה ויבוא' ובנה ירושלים'; ואם כבר סיים את הברכה, אך לא פתח עדיין בברכה שלאחריה ב'ברוך', אומר ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר נתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזכרון', וממשיך בברכה שלאחריה.

הלל בראש חודש – מנהג. על כן נקרא בדילוגין (ש"ע תכב, ב ובמ"ב)

הפסק בהלל

אסור להפסיק בדיבור בכל ההלל – אפילו לא בין הפרקים (שולחן ערוך תכב, ב). לענות אמן ובדאי אמן יהא שמיה רבא – מותר.

המאחר לבית הכנסת בהלל

המאחר לבית הכנסת והציבור עומדים בהלל, יאמר אותו תחילה ואח"כ יתפלל (משנה ברורה תכב, טז). כל זה בתנאי שאמר קודם ברכות התורה, ובתנאי שנתן זמן לקריאת שמע ותפילת שמונה עשרה. העומד בפסוקי דזמרה והגיעו ציבור להלל – יפסיק, ויאמר עם הציבור, אבל בלא ברכה (שם במשנה ברורה). המאחר ואמר הלל עם הציבור, ואחר כך נזדמן לו מניין שבו התפלל, רשאי לומר שוב הלל בלא ברכה.

קריאה בתורה: 4 קרואים בספר במדבר פרשת פנחס פרק כח פסוקים א-טו.

למוסף – חולצים התפילין (שולחן ערוך תכג, ד. משנה ברורה כה, נט), אבל יעשו זאת לאחר אמירת הקדיש שליח ציבור לפני מוסף (כדעת האר"י, כדי להשלים 4 קדישים בתפילין). במשנה ברורה תכג, י ושערי ציון דוגל דוקא בכך שלא להפסיק בין קדיש לתפילה, והוא קובע: "יש נוהגים לחלוץ הרצועות קודם יהי רצון שנשמור חוקין..." ב"ובא לציון". בסידור בעל התניא הסביר את המשנה ברורה בכך שמי שנוהג לומר שיר של יום בשחרית וברכי נפשי עם קדיש משלים בכך כבר 4 קדישים עם תפילין.

שכח ולא הוריד התפילין והתחיל מוסף – לא יחלץ (משנה ברורה כה, סא).

ראוי, נאמר במשנה ברורה (סו, לה), שהש"ץ יסמן לקהל להתחיל בתפילת מוסף כולם יחד איתו.

ראש חודש חגן של הנשים.

נכתב בהלכה שמנהג טוב של הנשים להימנע ממלאכה. (שולחן ערוך, אורח חיים, סימן תי"ז). הימנעות מסויגת ממלאכה בראש חודש נמצאת בתלמוד הירושלמי, שם מובא כי ישנו מנהג של הנשים שלא לעשות מלאכה בראש חודש. בפרקי דרבי אליעזר נאמר שמנהג זה של נשים הוא שכרן על שלא פרקו את נזמי הזהב שלהן למעשי העגל ועל כן הן עתידות להתחדש כמו ראשי חודשים. הבית יוסף (שם בשולחן ערוך) סובר שמספיק לבצע שינוי ספונטני מיום חול רגיל. הבית יוסף ודאי מתאים לראש חודש שחל ביום שישי ואז הנשים לא שובתות אלא עסוקות בהכנת השבת. בכמה קהילות בצפון אפריקה, בתימן ובגאורגיה, המנהג הוא שהנשים מדליקות נרות בליל ראש חודש.

זמן קידוש / ברכת הלבנה: מליל שישי ו' באדר ועד ליל שלשי ו"ד בחודש.

הון שלטון

עו"ד דוד שפירא

מחבר הספר תורת המשא ומתן

משלוח מנות לדיין או ראש עיר

הרב שמואל אבוהב (מאה ה- 17 ונציה) נשאל בדבר "בעל דין א' שבא לקיים בפורים עם דיין שלו מצות משלוח מנות איש לרעהו, ובמקום שיש אחרים באותה העיר, אם יש לחוש שמא ירבה בשבילו ולפסולו לדין?" (ש"ת דבר שמואל סימן קצ"א). לפי השאלה, נראה כי מדובר במצב בו יש לבעל דין תביעה פתוחה ועומדת בפני אותו דיין. אחרת, לא ברור איך בעל הדין הביא משלוח מנות ל"דיין שלו". בנוסף, לא ברור מהשאלה האם שואל השאלה שרוצה להביא משלוח מנות הינו התובע או הנתבע בתביעה. כמו כן, לא ברור מה המשמעות כי "במקום שיש אחרים". האם הכוונה לאנשים אחרים שניתן להביא להם משלוח מנות (כלומר תושבים אחרים בעיר) או שיש בעיר דיינים נוספים בנוסף ל"דיין שלו" שיכולים לדון בתביעה?

הדבר שמואל השיב כי "לעניות דעתי אלו הדברים המסורים למראה הלב והעין של בני האדם, שאם המנהג הוא באותה העיר כמנהג רוב ערי ישראל שכל אחד מרבה בדורותו למכיריו וליודעיו, ובפרט לבעלי תורה, ובכוונתו הרצויה לשמיים, וגם אינו ניכר כלל מתוך מעשיו שהוא לתכלית אחר כי אם לשם מצוות פורים, אין בו איסור כלל" לפי הדבר שמואל, יש לבחון את "מנהג" אותה העיר וכן גודל ואופי המשלוח מנות. אם ניכר שלשם מצוות משלוח מנות בלבד ניתן – אין בכך איסור. הדבר שמואל מגייס לשיטתו מקרה המסופר במסכת כתובות כשהביא אדם לרבי ישמעאל בן אלישע מתנת ראשית הגז, שהיא מצווה. כשהבין הדיין שמביא המתנה לא בא מהאזור, ובוודאי היה לו כהן אחר לתת לו את המתנה, כלומר הוא נכראה הביא דוקא לו את המתנה כיוון שיעמוד לפניו לדין, הוא פסל את עצמו מלדון בעניין אותו מביא מתנה. אולם, אילו מביא המתנה היה מאותה העיר, ולא היה לו מנהג קבוע לאיזה כהן לתת, לא היה בזה איסור. לפי הדבר שמואל, "כפי המנהג או כפי הדורון המשתף שם שמיים ודבר אחר שבוכוות משלח, יש לו לדיין הירא את דבר ה' לחוש בקבלת ולוית שפתים ירחיק ממנו...". דיין ירא שמים חייב לשים לב אם המתנה שניתנה לו היא בגדר מתנה בלבד ולא לשם דבר אחר.

המהריק"ש (רבי יעקב קשטאר, המרא דאתרא של מצרים בתקופה שהמחבר היה בארץ ישראל) נשאל שאלה דומה: "לוי איש שוע (גביר) ועשיר, ובהגיע תור מועד או פורים או בהולד לו בן זכר, נישואין או זולתם, יחלק מנכסיו מאוד לצרכים אליהם ובכללם נתון לקצת חכמים וצרכים, ולקצת ימים באה אליו תביעה מאיש אחד מאנשי העיר והעשיר רוצה לדון לפני חכם מאוכלי פיתו..." (ש"ת אהלי יעקב, קל). נראה כי לוי הוא איש חשוב ועשיר, המחלק צדקה בשמחות או בימים טובים לחכמים וצרכים לימים, אחד מבני העיר תבע את לוי העשיר לדין. אותו עשיר רצה לבחור דיין מטעמו, כלומר מאוכלי פיתו וממקבלי צדקתו, ושבעל דינו יבחר לו דיין מטעמו. השאלה שנשאל המהריק"ש היא: האם הנתבע יכול לפסול את אותו דיין שקיבל מתנות מהעשיר לאורך זמן, ועתה בא לדון בעניינו? המהריק"ש הכריע כי במקרה שאחד מבעלי הדין נותן צדקה באופן קבוע לדיין, ולמרות שמדובר במצווה על ידי נותן הצדקה, ניתן לפסול את הדיין מלדון בעניינו. החיד"א (ברכי יוסף חושן משפט סימן ט ס"ק יב) סיפר כי "אני שמעתי שמקצת גדולי דורנו, הרב הגדול כמרה"א נבון זלה"ה בעל מתנה אפרים והרב המובהק כמרה"א נחום זלה"ה בעל חזון נחום, נזהרו בזה שלא לקבל מתנות מהגבירים, אבל מקצת גדולים לא נזהרו בזה, אף שהיו אבות בית דין...אך נראה דהעיקר כמו שכתב מהריק"ש..."

האם קבלן שבונה בעיר יכול לשלוח משלוח מנות לראש עיר או פקיד בכיר בעיירה שמכריע במאות החלטות כל שנה המשפיעות על עסקי הקבלן? כפי שהדבר שמואל כתב, מדובר בנושא "למראה הלב והעין של בני האדם." לי נראה, שהתשובה לשאלה עולה מתוך בדיקת הסלסלה שרוצים לשלוח. האם בסלסלה יש תפוז ובקבוק יין קטן על מנת לקיים מצוות היום, או מדובר בסלסלה משובחת מלא כל טוב על מנת "לתחזק" את היחסים עם ראש העיר או הפקיד הבכיר?